

Suoja 2022: suojele- ja yhdenvertaisuus

Onnettomuus- ja häiriötilanteessa turvattomuus, syrjintä, ja ulkopuolisuus lisääntyvät ja ihmisten haavoittuvuus korostuu. Vastamme tähän kiinnittämällä avustustoiminnassa erityistä huomiota suojelemaan ja avun yhdenvertaisuuteen. Suojelu tarkoittaa ihmisten suojaamista haitalta kuten väkivallalta ja oikeudenloukkauksilta, sekä näiden vaikutuksilta. Yhdenvertaisuus tarkoittaa sekä eri sukupuolisten ja erilaisten ihmisten ja heidän kohtaamiensa riskien ja tarpeiden huomioimista, että sitä, että tavoitamme ihmiset yhteisön marginaaleista.

Jotta suojeleminen ja yhdenvertaisuus avustustoiminnassa toteutuu on suunnittelussa, toteutuksessa, seurannassa ja arvioinnissa huomioitava ihmisarvoisuus, saavuttavuus, osallisuus ja turvallisuus – eli ISOT.

Ihmisarvoisuus

- Kaikkien kriisitilanteen kohdanneiden oikeus ihmisarvoiseen elämään on keskeinen osa inhimillisyyden periaatetta. Tämä tarkoittaa, että humanitaarisessa toiminnassa on kunnioitettava, varjeltava ja edistettävä ihmisarvoa ja arvokkuutta, turvattava kriisitilanteen kohdanneiden psykososiaalinen hyvinvointi, ja huomioitava ihmisten yksityisyys ja kulttuuriset tarpeet.

Saavuttavuus

- Hätäavun pitää saavuttaa kaikki ihmiset, joita onnettomuustilanne on kohdannut. Jotta apu saavuttaa haavoittuvimmassa asemassa olevat, avun kohdentamisessa ja priorisoinnissa on otettava huomioon avunsaajien moninaisuus. Avun saavuttavuus riippuu siitä: 1) onko apu syrjimätöntä 2) sopivatko tilat, tarvikkeet ja palvelut kaikille 3) onko avun hankkiminen taloudellisesti mahdollista kaikille ja 4) tavoittaako tieto avusta kaikki avuntarvitsijat heidän ymmärtämällään kielellä ja heidän käyttämillään viestimillä.

Osallisuus

- Kaikkien ihmisten mahdollisuus osallistua yhdenvertaisesti heitä itseään koskevaan päätöksentekoon kuuluu ihmisarvoiseen elämään. Moninaisuus ryhmissä, joissa avuntarvetta kartoitetaan ja apua suunnitellaan ja annetaan, edesauttaa yhdenvertaisuuden toteutumista (eri sukupuolet, eri ikäiset, vammaiset ja eri taustaiset ihmiset).

Turvallisuus

- Eri sukupuolisiin, eri ikäisiin, vammaisiin ja eri taustaisiin ihmisiin kohdistuu erilaisia riskejä ja heillä on erilaisia tarpeita, jotta he voivat kokea olevansa henkisesti ja fyysisesti turvassa. Ihmisten turvallisuuden varmistaminen jakautuu kolmeen alueeseen: 1) annettavan avun kuten tilojen ja tarvikkeiden turvallisuuden varmistaminen 2) lastensuojelu, seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan estäminen ja siihen vastaaminen sekä ihmiskaupan uhrien ja selviytyjien suojeleminen 3) sisäiset järjestelyt joilla turvataan annetun avun turvallisuus, kuten sitoumukset, ohjeet, perehdytys ja toimintatavat.

Lähdeaineisto: IFRC Minimum standards for PGI in emergencies <https://www.ifrc.org/document/minimum-standards-pgi-emergencies>

- Ovatko a) tilat ja puitteet b) annettava apu c) jaettava ruoka ja hyödykkeet sopivia kaiken ikäisille, kaikille sukupuolille, vammaisille ja eri taustoista tuleville ihmisille, mukaan lukien raskaana olevat ja imettävät?
- Onko liikuntavammaisille ja eri sukupuolille (naiset, miehet, muut) heille soveltuvat erilliset saniteettitilat ja hygienia- ja välikappaleet?
- Onko ihmisillä mahdollisuus saada apua saman sukupuoliselta henkilöltä?
- Onko avunsaajille saatavilla heille sopivaa olosuhteiden mukaista vaatetusta? Onko kulttuuriset tarpeet huomioitu vaatetuksessa?
- Onko perheen yhtenäisyys huomioitu tilajärjestelyissä?

Ihmisarvoisuus

- Onko eri ikäisten, eri sukupuolisten, vammaisten ja eri taustaisten ihmisten kohtaamia avunsaannin esteitä tunnistettu ja poistettu tai huomioitu yhdessä yhteisön tai eri ryhmiä edustavien toimijoiden kanssa?
- Onko kartoituksissa ja toiminnassa kerätty tieto eritelty sukupuolen, iän ja vammaisuuden mukaan?
- Onko tietoa saatavilla kaikille ymmärrettävässä muodossa?
- Ovatko tilat esteettömät? Missä tarvitaan erityisjärjestelyjä ja miten nämä on toteutettu?
- Miten kommunikaatio muun kuin suomen- tai ruotsinkielisten kanssa tapahtuu (esimerkiksi ohjaus, turvallisuus, ensiapu, ensihuolto, henkinen tuki)?

Saavuttavuus

- Onko eri ikäisiltä, eri sukupuolisilta, vammaisilta ja eri taustaisilta avunsaajilta kysytty heidän avun tarpeistaan (mukaan lukien erikieliset)?
- Pystyvätkö avunsaajat vaikuttamaan auttamistoiminnan toteutukseen? Miten eri ryhmien näkemykset selvitetään (lapset, vanhat, eri sukupuolet, eri kulttuuritaustat, jne)?
- Onko toimintaa suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa eri ikäisiä, eri sukupuolisia, vammaisia, ja eri taustaisia ihmisiä?
- Onko käytössä kaikille soveltuva (ml kirjoitustaidottomat) raportointimenettely palautteiden huomioimiseksi?
- Tehdäänkö yhteistyötä erilaisia ryhmiä edustavien yhteisöjen kanssa (lapset, vammaiset, maahanmuuttajat, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, uskonnolliset)?

Osallisuus

- Onko tilat ja annettu apu turvallista kaikille: lapsille, vanhuksille, vammaisille, eri sukupuolisille ja eri taustaisille ihmisille?
- Onko toimintaan liittyvät riskit arvioitu yhdessä eri sukupuolisten, eri ikäisten, vammaisten ja eri taustaisten ihmisten kanssa?
- Onko ohjauskanavat kartoitettu ja varmistettu, että kaikki toimijat tietävät miten toimia, jos kohtaavat ilman huoltajaa olevia lapsia, lapsia, joiden kohtelu herättää huolta, ihmisiä, joita uhkaa tai jotka ovat kokeneet seksuaalista tai sukupuolistunutta väkivaltaa tai ihmiskauppaa?
- Onko evakointikeskuksessa lapsiystävällinen tila?
- Ovatko kaikki toimijat saaneet perehdytyksen eettisistä ohjeista, seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön ehkäisystä ja toimintatavoista sekä lasten kanssa noudatettavista toimintatavoista?

Turvallisuus

